

DOSSIER DE PREMSA

LUCTUS:

Respostes a la malaltia, la mort i el dol
MONTSE MORCATE

EXPOSICIÓ FOTOGRAFICA
Inauguració 17 d'octubre a las 20h

Del 17 d'octubre al 30 novembre

Centre Civic Can Basté // Pg. Fabra i Puig, 274 // www.canbaste.com

Can Basté

Can Basté

Dossier de premsa

LUCTUS

Montse Morcate

Can Basté presenta el treball LUCTUS de Montse Morcate a la Sala Cava. Un projecte que proposa a través del projecte fotogràfic de creació diverses reflexions al voltant de la mort, el dol, la malaltia i la pèrdua. El conjunt de les obres presentades són fruit d'una llarga trajectòria de recerca i creació de l'autora sobre la representació de la mort i el dol, on es tracten diversos aspectes com la invisibilitat de la pèrdua i les seves múltiples variants, la malaltia terminal, la mort com a procés, el dol col·lectiu o el propi procés de dol, entre d'altres. En aquest sentit, LUCTUS pretén donar visibilitat i reflexionar sobre la complexa realitat del dol a la contemporaneïtat mitjançant una proposta multidisciplinària que inclogui tant el dol individual com col·lectiu, així com la pèrdua personal i l'anònima.

Sobre l'artista Montse Morcate

Montse Morcate és artista, investigadora i professora de fotografia a la Universitat de Barcelona. Doctora en Belles Arts, desenvolupa la seva recerca i projectes de creació indagant en la representació de la mort, la malaltia i el dol dins de l'àmbit de la fotografia familiar i de la creació contemporània, així com d'altres temes com la memòria, la ciència o les humanitats mèdiques. Als darrers anys, ha estat *visiting scholar* a institucions com l'Anthropology Department de Columbia University i Morbid Anatomy Museum (New York), al Departamento de Historia de la Ciencia, CSIC (Madrid) o el MACBA (Barcelona). És co-fundadora del projecte de recerca *Compartiendo el dolor y el duelo online: La imagen digital autorreferencial de la enfermedad y la muerte como elemento de desestigmatización, conexión, visibilización y copresencia* finançat per les Ayudas Fundación BBVA a Equipos de Investigación Científica, així com investigadora a diversos projectes de recerca, donant com a resultat nombroses publicacions i participacions a congressos de caràcter nacional i internacional.

Paral·lelament desenvolupa i exhibeix els seus projectes de creació, concebuts com un treball de recerca en la creació i en permanent diàleg amb la seva recerca acadèmica.

Perquè LUCTUS

L'exposició LUCTUS es presenta com una aposta valenta tant conceptual com visualment, on el conjunt d'obres que la conformen constitueix un llegat per la normalització i la visibilització del dol, la mort i la malaltia, especialment les que afecten la majoria de nosaltres en algun moment de la vida i que generalment es viuen en silenci i en la intimitat. Tanmateix, LUCTUS és una proposta que presenta una gran experimentació visual i creativa, adequant-la a cadascun dels treballs i on no només s'experimenta amb diversos formats i processos fotogràfics, sinó que aquests s'hibriden amb la instal·lació, el gravat o el dibuix.

L'exposició LUCTUS es programa coincidint amb les dates de màxima commemoració dels nostres difunts, dates especials on la societat recorda els éssers estimats desapareguts i la seva pròpia mortalitat, a més de coincidir amb la presentació del llibre de l'autora on es tracta sobre la representació fotogràfica de la malaltia, la mort i el dol que també tindrà lloc al centre com a activitat paral·lela.

Espai Fotogràfic Can Basté

La Masia de Can Basté, és un edifici singular del segle XVII, rehabilitat i transformat fa 22 anys en equipament cultural de titularitat municipal i gestionat des de 2004 per l'entitat TASC (Turó Acció Socio Cultural).

TASC, desenvolupa el projecte de dinamització de l'equipament, destacant la seva singularitat en fotografia, projecte amb una trajectòria de més de 20 anys, que ha fet possible que el nom de CAN BASTÉ sigui un referent important del món fotogràfic professional i amateur a la ciutat de Barcelona.

L'equipament disposa de dos espais expositius, Sala Cava i Sala Golfes, que alberguen al voltant de 20 exposicions fotogràfiques anuals. El Espai Fotogràfic és un projecte viu i dinàmic reflex de la vida fotogràfica de la Ciutat de Barcelona.

SELECCIÓ D'OBRES

F_MIL_ALB_M

F_MIL_ALB_M (àlbum de família) explora la malaltia d'Alzheimer i el seu dol a través de l'arxiu familiar de la mare de l'artista. Mitjançant l'exploració plàstica de les fotografies escollides, s'indaga als secrets que amaguen aquestes imatges i que mai més podran revelar-se perquè aquells que coneixen les històries ja són morts o ho han oblidat. A través de la revisitació i el tractament al laboratori de les fotografies triades de l'àlbum familiar, es magnifiquen els fragments perduts o alterats, així com els personatges i les històries que ja han estat oblidades, que semblen prendre especial rellevància degut a la pèrdua progressiva de la memòria de la seva protagonista. El procés emprat és el fotograma químic en color, treballat mitjançant processos mixtos a partir de les fotografies extrems de l'àlbum. L'obtenció de la imatge final es realitza en absoluta foscor, forçant l'equilibri entre el control i l'atzar, i aconseguint sempre resultats únics i irrepetibles.

DOLS

El projecte *Dols* pren el procés de dol i aprofundeix en la seva complexa definició, recalcant la seva difícil generalització i catalogació i fent-lo visible. Mitjançant la sèrie, es mostren processos de dol i històries diverses, evocades en espais que connecten amb la pèrdua i l'absència viscuda per cadascú dels protagonistes. Les persones en dol es converteixen així en supervivents oblidats després de la visita de la mort. Malgrat passar per les seves vides sense tocar-los, ells hi queden impregnats.

El propi dol es converteix en un fantasma, una presència immaterial que acompanya a la persona en dol durant un temps que sembla etern però que sap de la pressió exterior per finalitzar-lo ràpidament i poder tornar així a la normalitat el més aviat possible, sense fer massa soroll, sense molestar. Les imatges es construeixen utilitzant el ram funerari com a símbol, descontextualitzant-lo i transformant-lo en el narrador d'una història individual de pèrdua, que es construeix mitjançant la seva ubicació en un entorn específic i amb el text de la cinta que l'acompanya, confessant els sentiments amagats a l'espectador.

UN ÚLTIM RETRAT

Un últim retrat és un projecte que aprofundeix en el procés del dol anticipat (aquell que esdevé abans de la mort física) i en les imatges que mostren la complexa dualitat de presència i absència que es crea del ésser estimat a l'avantsala de la mort. El projecte ens parla de la mort com a procés i allunyat de la idea de la mort com a instant. L'ús del transfer sobre tela estableix un símil conceptual i formal amb el Sant Sudari, amb la diferència que aquest és un sudari múltiple que no mostra només el rostre final sense vida sinó les diferents cares de la mort (emocional, psicològica i també física) i que es reflecteixen a través de la selecció d'entre centenars d'imatges realitzades al llarg de la fase terminal de la malaltia. Els rostres apareixen desdibuixats a les teles com a un conjunt de taques i fragments en els que s'intueix no només el rostre de la malaltia i el deteriorament sinó molt especialment de la medicalització del procés del morir i del patiment vinculat a aquest. Les imatges esvaïdes dels sudaris són invertides en una transformació de negatiu-positiu proporcionant una aparent major visibilitat de la imatge, però que es mostra alterada pel propi treball creatiu en el que pretén ser una metàfora de la invisibilitat d'aquests llargs processos del morir tant pel moribund com pels éssers estimats, així com de les ferides físiques i psicològiques després de nombrosos ingressos hospitalaris. Les imatges translúcides i fosques es revelen com petites llums que mostren tímidament espais ocults de dolor a la nostra societat contemporània que relega tant socialment com legalment aquest trànsit al silenci de l'hospital.

OB: ARXIU DE DOL

El interès per l'Archivo de Duelo (creat després dels atemptats de l'11-M), neix amb motiu d'una estada de recerca al CSIC i el seu estudi. Després de la consulta i anàlisi de les col·leccions d'objectes, s'opta per realitzar una sèrie que parli del dol col·lectiu i del propi arxiu a partir d'una única categoria d'objectes: els ossos de peluix. Aquests apareixen en primera instància com a objectes quotidians sense massa interès, però una mirada més observadora anirà desvetllant el seu deteriorament i ferides, fruit de la seva transformació de joguina a ofrena. Es considera que aquests ossos de peluix, objectes especialment sensibles, funcionen com a símbol dels memorials espontanis creats pels ciutadans, no únicament a l'11-M sinó també dels creats arrel dels nombrosos atemptats produïts posteriorment. Són les restes de cera fosa, el rastre del fum de les espelmes, les taques, entre d'altres indicis sobre el seu ús, els que transformant-se en marques de dol impregnen aquests objectes convertint aquestes senzilles joguines en elements carregats de simbolisme. D'altra banda el ossos funcionen com a símbol contemporani universal donat el seu caràcter global, desproveïts d'altres elements com el llenguatge, la nacionalitat o la fe, molt present en d'altres objectes que pertanyen a aquests memorials, fent possible parlar del dol col·lectiu en un sentit més ampli.

La seva formalització a gran escala té com a finalitat la transformació d'aquests delicats i petits elements dels memorials en objectes de caràcter monumental, contribuint a visibilitzar el dol col·lectiu, retre homenatge a les víctimes, als memorials espontanis i als seu arxiu.

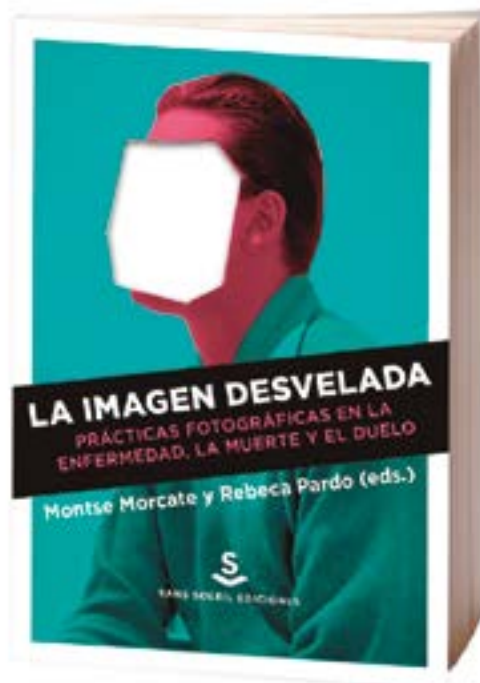

AUTO (RETRAT): APUNTS SOBRE L'ALZHEIMER

Work in progress/en procés

El projecte està compost per dibuixos de petit format realitzats per la mare de l'autora, i es centra en la progressió degenerativa de la malaltia i el seu dol a través del procés creatiu. Durant l'estat avançat de la malaltia, l'autora inclou dins d'altres rutines amb la seva mare l'elaboració d'un retrat en el que aquesta posa per la seva progenitora. La sèrie neix com a part d'un procés comunicatiu entre mare i filla, on l'activitat lúdica permet la comunicació i es genera una situació amena i relaxada en la que ambdues connecten durant uns minuts. El projecte sorgeix després d'un llarg període on l'acumulació de resultats fallits i divertits, componen un reflex del procés de la malaltia i l'oscil·lació dràstica de veure el món (també a la seva filla) i al seu mode de representar-lo mitjançant estils i visions absolutament diferents en un període breu de temps. Gràcies al subjecte escollit, es mostra l'altra cara de la malaltia, que no és altra que el cuidador i els essers estimats, freqüentment invisibilitzats i que han d'adaptar-se als constants canvis cognitius, físics i emocionals del malalt tal i com mostren els dibuixos.

ACTIVITATS PARAL·LELES A L'EXPOSICIÓ

PRESENTACIÓ DE LLIBRE

LA IMAGEN DESVELADA: PRÁCTICAS FOTOGRÁFICAS EN LA ENFERMEDAD, LA MUERTE Y EL DUELO

Montse Morcate y Rebeca Pardo (editores)

Editorial Sans Soleil, 2019.

Fecha: 15 noviembre a las 19:30

Saló d'actes Centre Civic Can Basté

La malaltia, la mort i el dol han estat molt presents a la fotografia des del naixement del medi. No obstant, aquestes imatges han generat diferents respostes al llarg del temps, oscil·lant entre l'acceptació i el rebuig, en funció del context històric i cultural. L'aparició de la imatge digital i de Internet, així com de les noves formes d'entendre els processos de dol, el morir i les narratives de la malaltia han afavorit el ressorgiment d'aquestes imatges, dels seus usos socials i del seu significat. Aquest llibre, mitjançant un anàlisi interdisciplinari i transcultural d'aquestes pràctiques, sovint denigrades i amagades, s'endinsa en un dels àmbits més apassionants i desconeguts de la fotografia.

Col·laboren en el llibre:

Rebeca Pardo – Montse Morcate – Stanley B. Burns – Susana de Noronha – Tony Walter – Pelin Aytemiz – Jorge Moreno Andrés – Carmen Ortiz García

UNA CONVERSACIÓN EN TORNO A LUCTUS Y A LA REPRESENTACIÓN DE LA ENFERMEDAD, LA MUERTE Y EL DUELO

Montse Morcate y Rebeca Pardo

RP: Y qué apartados tiene la exposición, ¿cómo está estructurada?

MM: La exposición está planteada a partir de trabajos que tienen conexión directa con la experiencia personal, y luego ya se adentra en otros que, aunque haya cierta conexión personal, ya tratan el duelo de manera más genérica en la que espero el espectador se identifique con algunas vivencias, y luego ya pasa a otra parte centrada en duelos colectivos. En este sentido la exposición transita por duelos individuales, colectivos, personales y anónimos.

RP: Respecto al duelo anónimo o el duelo público, ¿qué puedes explicar respecto a la visibilidad e invisibilidad de estos procesos de duelo?

MM: Precisamente en mis trabajos parto de la premisa que los duelos por lo general no son demasiado visibles, especialmente aquellos relacionados con las pérdidas más comunes como son las que ocurren tras una larga enfermedad, algo inesperado... en definitiva, muertes que son silenciadas por los medios de comunicación porque no hay nada espectacular en ellas. A mí sí me interesa darles visibilidad, al menos en algunos de los trabajos, buscando mecanismos a través del proyecto de creación, a duelos por los que más o menos todos pasamos salvo que muramos pronto o vivamos completamente aislados, por lo que casi todo el mundo se puede relacionar con ellos.

RP: ¿Hay fotografías que has retirado por no querer mostrarlas? ¿Te marcas un límite?

MM: Es una pregunta importante. Sí, pero creo que tiene que ver más con una manera de hacer que con un límite o una censura. Creo que hay imágenes que pueden ser muy duras para personas que no han vivido un proceso similar, pero yo en ningún caso las retiraría por eso, no las mostraría porque prefiero un trabajo más sutil. Aun así, creo que para mí hay algunas imágenes que están en mi límite. Me gusta mucho más sugerir que enseñar literalmente.

RP: ¿De qué imágenes se trata?

MM: Por ejemplo, en las imágenes de Un último retrato de mi padre, en el que yo le fotografí durante

*Fragments de la publicació

PUBLICACIÓ AMB MOTIU DE L'EXPOSICIÓ LUCTUS: RESPUESTAS A LA ENFERMEDAD, LA MUERTE Y EL DUELO

Pre Montse Morcate

Día 17 d'octubre a las 20:00h

La publicació LUCTUS es presenta com un compendi entre petit catàleg d'exposició i text teòric sobre els temes tractats a les obres, així com es complementa amb una conversa entre l'autora Montse Morcate i Rebeca Pardo on analitzen la representació fotogràfica de la malaltia, la mort i el dol a la contemporaneïtat.

Can Basté

Dossier de premsa

Entrada gratuïta

Horari

Dilluns

16:00 a 22:00

Dimars a Divendres

9:30 a 13:30 y 16:00 a 22:00

Dissabate

10:30 a 13:30 y 16:00 a 20:00

Centre Civic Can Basté

Pg. Fabra i Puig, 274

(M) Virrei Amat

08024 Barcelona

934 20 66 51

Foto@canbaste.com